

Tapeworm infection

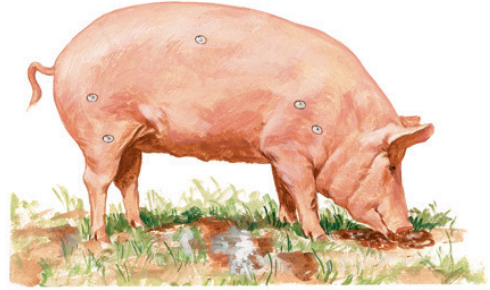
Tapeworm infection (การติดเชื้อพยาธิตัวตืด/พยาธิตัวแบน)

คือ ภาวะที่ร่างกายได้รับเชื้อพยาธิตัวแบนชนิดต่าง ๆ (เช่น *Taenia saginata* จากวัว, *Taenia solium* จากหมู, หรือพยาธิชนิดอื่น ๆ) เข้าไปในระบบทางเดินอาหารหรือเนื้อเยื่อ

-ถ้า ติดที่ลำไส้ (taeniasis) จะมีพยาธิตัวโตอาศัยอยู่ในลำไส้

ทำให้บางคนท้องอืด เบื่ออาหาร น้ำหนักลด หรือเห็นปล้องพยาธิในอุจจาระ

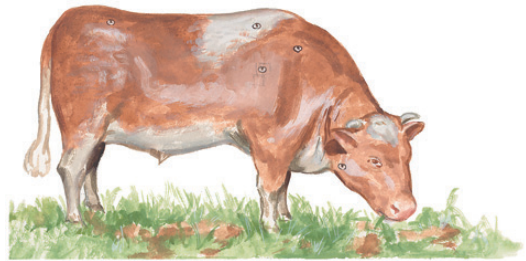
-ถ้า ไข่พยาธิแพร่เข้าสู่ร่างกาย (cysticercosis) ตัวอ่อนอาจไปฝังในกล้ามเนื้อ ดวงตา หรือสมอง (neurocysticercosis) ทำให้เกิดอาการรุนแรง เช่น ชัก ปวดศีรษะ หรือปัญหาทางประสาท

สาเหตุ

-เกิดจากการติดเชื้อพยาธิตัวแบนหลายชนิด (เช่น *Taenia saginata* จากเนื้อวัว, *Taenia solium* จากหมู, และพยาธิชนิดอื่น ๆ เช่น *Hymenolepis*) โดยวิธีการติดที่พบบ่อยคือกินเนื้อหรือปลาที่สุกไม่พอซึ่งมีตัวหนอน

(larvae/cysticerci) หรือกินไข่พยาธิจากอาหาร น้ำ หรือมือที่ปนเปื้อนอุจจาระของผู้มีพยาธิ.

อาการ

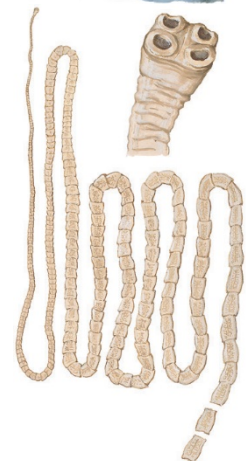
-ในกรณีพยาธิอาศัยในลำไส้ (taeniasis) มักไม่มีอาการหรือมีอาการเล็กน้อย เช่น ปวดท้อง อาหารไม่ย่อย เบื่ออาหาร น้ำหนักลด หรือสังเกตเห็นปล้องพยาธิ (segments/proglottids) ในอุจจาระหรือรอบทวาร.

-กรณีที่เกิด cysticercosis (เมื่อคนกลืนไข่ *T. solium* แล้วตัวอ่อนแพร่ไปตามเนื้อเยื่อต่าง ๆ) อาการรุนแรง — ถ้าไปที่สมองเรียกว่า neurocysticercosis ทำให้มีอาการชัก ปวดศีรษะ เวียนหัว หรือมีปัญหาด้านสายตา/ประสาทอื่น ๆ. อาการอาจเกิดเป็นเดือน-ปีหลังการติดเชื้อ.

การวินิจฉัย

-สำหรับการติดเชื้อพยาธิในลำไส้: ตรวจตัวอย่างอุจจาระ (เก็บหลายวัน) เพื่อหาปล้องหรือไข่พยาธิ และแพทย์จะซักประวัติการกินอาหาร/การเดินทาง.

-หากสงสัย cysticercosis / neurocysticercosis: ต้องการการตรวจเลือดบางชนิด และการตรวจภาพสมอง (CT หรือ MRI) เพื่อหาซิสต์หรือร่องรอยการอักเสบ; การวินิจฉัยมักซับซ้อนกว่าการตรวจอุจจาระ.

การรักษา

-Taeniasis (ลำไส้): ให้ยาคำจัดพยาธิชนิดรับประทาน เช่น praziquantel หรือ niclosamide (บางกรณีใช้ nitazoxanide) — ยาทำให้พยาธิหลุด/ตาย และถูกขับออก. หลังรักษาแพทย์มักตรวจอุจจาระติดตามว่าหมดหรือไม่.

-Cysticercosis / Neurocysticercosis: การรักษาซับซ้อนกว่า — อาจใช้ยาคำจัดพยาธิ (albendazole หรือ praziquantel) ร่วมกับยาต้านการอักเสบ (corticosteroids) และ/หรือยากันชัก ขึ้นกับตำแหน่งและสภาพของซิสต์ รวมถึงอาจต้องผ่าตัดในบางกรณี ตามแนวทาง WHO/คำแนะนำทางคลินิก.

ควรหรือไม่ควร (คำแนะนำปฏิบัติ)

- ✓ ถ้าสงสัยว่ามีพยาธิ (เช่น เห็นปล้องในอุจจาระ หรือมีอาการชัก/อาการทางระบบประสาท) ให้ไปพบแพทย์เพื่อตรวจและรับยาที่เหมาะสม.
- ✓ ปฏิบัติสุขอนามัย: ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหาร หลังใช้ห้องน้ำ และทำความสะอาดอาหาร/ผักผลไม้.
- ✓ ประงเนื้อ/ปลาให้สุกทั่ว (อุณหภูมิและเวลาเพียงพอ) หลีกเลี่ยงอาหารดิบ/สุกไม่พอที่อาจมี cysticerci.
- ✗ ห้ามพยายามรักษาเองโดยไม่ปรึกษาแพทย์ (ยา antiparasitic บางชนิดมีข้อห้าม ผลข้างเคียง หรืออาจทำให้อาการแย่ขึ้นถ้าซิสต์อยู่ในสมองและไม่ได้ให้ยาด้านการอักเสบร่วม).

สรุป

การติดเชื้อพยาธิตัวแบนมักมาจากการกินอาหารหรือน้ำที่ปนเปื้อน การติดที่ลำไส้มักไม่รุนแรงแต่ควรให้แพทย์รักษา; ถ้าไข่พยาธิพัฒนาเป็น cysticercosis (โดยเฉพาะที่สมอง) อาจรุนแรงและต้องรักษาเฉพาะทาง.

